

TURELUUR

Vergeleken met zorgenkindje grutto deed de tureluur het nog lang goed in onze graslanden. Nu neemt het aantal broedparen af.

Sinds de eeuwwisseling neemt het aantal broedende tureluurs gestaag af. Net als bij andere weidevogels lijkt ook hier de reproductie te laag. Daar is echter wat aan te doen.

Tureluurs houden van openheid en natigheid. Graslanden zijn qua omvang belangrijke broedgebieden in Nederland. De overstap naar dit cultuurland is lang geleden gemaakt. Zo was in het begin van de vorige eeuw na de Kievit de tureluur de talrijkste weidevogel. Pas na de Tweede Wereldoorlog nam de grutto dat stokje over; die profiteerde van de toenemende bemesting.

Van oorsprong is de tureluur een kustgebonden soort. Nog steeds herbergen kwelders de hoogste dichtheden. Licht begraasde kwelders zijn favoriet, vooral als er hier en daar plasjes en natte greppels zijn. Bij te zware begrazing neemt de geschiktheid af en wordt het te kaal voor tureluurs. Maar ook bij te lichte begrazing, als de verruiging te groot wordt, nemen de aantallen tureluurs snel af. Natte heiden en vooral hoogvenen zijn in Nederland vermoedelijk nooit echt goede tureluurgebieden geweest, hoewel daar weinig kwantitatieve gegevens over bekend zijn. In hoogvenen nam de verwante bosruiter zijn plaats in.

VERLIES AAN BROEDAREAAL

Door de grote oppervlakte aan grasland is Nederland in Noordwest-Europa een belangrijk land voor tureluurs, met naar schatting 16.000 tot 20.000 paar in 2011. Nog steeds, maar de achteruitgang is niet mals. In de periode van 1990 tot 2000 was de tureluur nog een talrijke broedvogel met naar schatting tussen de 24.000 en 36.000 paren. Toen al was de soort sterk achteruit gegaan, met ongeveer de helft in de periode 1950 tot 1990. Het verlies aan broedareaal tussen 1970 en 1990 bedroeg

vijftien procent. De achteruitgang op de hoge gronden was vermoedelijk nog veel groter. Overigens nam in dezelfde periode de tureluur wel toe op kwelders, vermoedelijk door verlaging van de begrazingsdruk. Tussen 1990 en 2000 deden tureluurs het goed en was de stand stabiel of zelfs licht toenemend. Na 2000 neemt de soort weer gestaag af, met een achteruitgang van minder dan vijf procent per jaar (Sovon). Tureluurs zijn wat lastiger te vinden dan weidevogels als Kievit, grutto en scholekster. Dat geldt voor broedvogeltellers en weidevogelbeschermers, maar ook voor predatoren. Tureluurs gedragen zich minder territoriaal dan grutto en Kievit. Als ze eenmaal broeden, houden ze zich bijzonder gedeisd. Ze blijven bij verstoring lang op het nest zitten, dat ze het liefst maken in structuurrijk grasland met veel pollen. Het ligt goed verstopt onder lang gras, dat de broedende vogel met de snavel over zich heen trekt en zo een dakje creëert. Het aandeel uitgekomen legsels ligt daarom hoger dan bij scholekster, Kievit en grutto, waarvan de nesten eenvoudiger door predatoren zijn te vinden.

JONGEN OP SLEEPTOUW

Als er jongen zijn worden tureluurs weer opvallend en gaan ze prominent op paaltjes staan. Bij onraad zijn het echte lawaai-papegaaien. Ze tuken er op los en vliegen vaak naar de indringer toe. Desondanks broeden

tureluurs het liefst onder de beschermende paraplu van Kieviten en grutto's. Grotere en weerbare vogels, die hun nesten en jongen veel agressiever verdedigen tegen bijvoorbeeld kraaien en roofvogels dan tureluurs.

Tureluurs leiden hun kuikens snel naar gunstige foerageerplekken met veel dekking. Dit zijn vaak natte greppels, slootranden met slik, randen van kleine plasjes en dergelijke. Het zijn plekken waar de jonge tureluurs op het oog jagen op insecten die zich in en op het water of op de vegetatie bevinden. De vegetatie aan de perceelranden en in de oevers is ook soortenrijker dan midden op de percelen en dus rijker aan voedsel. Bovendien zijn het veilige plekken, waar de jongen snel dekking kunnen vinden voor roofdieren en waar maaimachines niet kunnen komen. Hierdoor komen relatief veel jonge tureluurs groot.

BROEDSUCCES CRUCIALE FACTOR

Met de overleving van de adulte vogels is niet veel mis, hoewel de soort in sommige strenge winters grote verliezen lijdt. Het broedsucces van tureluurs is dus cruciaal; de reproductie moet voldoende zijn. Bescherming van de tureluur is daarom een zaak van behoud van geschikte broedhabitat, in grote oppervlakten. Die bestaat vooral uit vochtige, kruidenrijke, structuurrijke, laat gemaaide en waterrijke graslandgebieden met hoge waterpeilen, onder reservaatbeheer of zwaar agrarisch natuurbeheer. Het is hoopgevend dat tureluurs snel profiteren van specifieke beschermingsmaatregelen in het agrarisch natuurbeheer. Maatregelen als het afvlakken van slootkanten, het maken van een plas-dras, het plaatselijk opzetten van het peil in hoogwatersloten en dergelijke. In zo'n omgeving zouden tureluurs voldoende jongen groot moeten kunnen brengen. +

Ook de
tureluur wil het
graag natter

ry wamben - sdeeg licht/donk
/violetten bla - groe elen (licht wng)
deitas blau ic

Schade
Haw
Sed
Lichte elen

water
- bruin
- lichte blau / wsk
- pte rood orange

houlen t h's moment in water stant

omhoog Selayer vlygde

haged in de
lant

groen stant
fandelij